

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสังคมโลกพัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของทุก ๆ คน การเตรียมตัวหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของโลกแห่งศตวรรษใหม่ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และในกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สำคัญยิ่งช่วงหนึ่ง คือ การศึกษาอบรมสำหรับชีวิตวัย 3-6 ปี หรือที่เรียกว่า การอนุบาลศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) หรือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมุ่งเน้นการเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทุก ๆ ด้าน และพร้อมที่จะเติบโตให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2525) ซึ่งการจัดการเตรียมเด็กให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทุก ๆ ด้านนั้น คือ การจัดเตรียมประสบการณ์ไว้สำหรับให้เด็กได้เรียนรู้ อาจอยู่ในลักษณะที่มีรูปแบบหรือไม่มีรูปแบบอย่างเป็นทางการก็ได้ (Spodek, 1985) นั่นก็คือ "หลักสูตร" แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของไทยไม่เป็นการศึกษาภาคบังคับ จึงไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดเป็นหลักสูตรแน่นอนตายตัว หลักสูตรที่มีอยู่เป็นเพียง "แนวทาง" ซึ่งกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน โดยการประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม มิได้มีการบังคับให้ผู้จัดการศึกษาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเหมือนกับหลักสูตรในระดับการศึกษาอื่น ๆ (วัชรีย์ ร่วมคิด, 2539)

จากการประเมินคุณภาพการศึกษาในด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามเกณฑ์และความสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มขึ้นไป พบว่า เด็กร้อยละ 93.2 ผ่านเกณฑ์การพัฒนาทางด้านร่างกาย ร้อยละ 55.7 ผ่านเกณฑ์การพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม ร้อยละ 30.1 ผ่านเกณฑ์การพัฒนาด้านสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) ซึ่งสรุปได้ว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กระดับก่อนศึกษามีความจำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในขณะที่พัฒนาการ

ด้านอื่น ๆ มีผลอยู่ในขั้นที่น่าพอใจ สาเหตุอาจจะมาจากครูยังยึดติดอยู่กับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเก่า (แบบท่องจำ) มากกว่าที่จะสอนให้เด็กเรียนรู้ ค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นเพราะตัวครูเองไม่ใส่ใจที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเท่าใดนัก ยังพอใจกับการสอนตามตำรา (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน. สกศ., 2541)

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศให้แต่ละหน่วยงานใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาให้กับเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 6 ปี โดยยึดถือปรัชญาที่ว่า

การจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องกันไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยการร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป (กรมวิชาการ, 2540)

รายละเอียดของหลักสูตรก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ประกอบด้วย

1. หลักการ : หลักการในการพัฒนาเด็กและการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่เด็ก
  2. จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัยในแต่ละช่วงอายุ คือ 3 - 4 ปี, 4 - 5 ปี และ 5 - 6 ปี ซึ่งครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา
  3. อายุของผู้เรียน : เด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี
  4. ระยะเวลาเรียน : ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 - 3 ปี
- การศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

5. แนวทางการจัดประสบการณ์ : เพื่อให้การจัดประสบการณ์และกิจกรรมบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย จึงกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- 2) จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 3) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง
- 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่น
- 5) จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
- 6) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 7) จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ กับเด็ก และกับผู้ใหญ่
- 8) จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ
- 9) จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย ทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
- 10) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต
- 11) จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 12) จัดให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
- 13) จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลการปฏิบัติ กิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
- 14) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 15) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

6. เนื้อหา : เนื้อหาที่จะนำไปใช้จัดกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี กำหนดไว้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) ประสบการณ์สำคัญที่ควรนำไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมการสื่อสารความคิดที่เป็นการกระทำ การใช้ภาษา การเรียนรู้ทางสังคม การเคลื่อนไหวดนตรี การจำแนกและการเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ และเวลา
- 2) เนื้อหาและแนวคิด เนื้อหากำหนดเฉพาะหัวข้อ ไม่มีรายละเอียดให้ แต่มีแนวคิดในแต่ละหัวข้อ เพื่อประสงค์ให้ผู้สอนกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง ให้สอดคล้องกับ

ความต้องการ ความสนใจของเด็กได้โดยง่าย สามารถยืดหยุ่นเนื้อหาเหล่านี้ได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ส่วนแนวคิดเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับเด็กหลังจากที่จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติแล้ว หัวข้อเนื้อหาประกอบด้วย ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของฉัน บุคคลต่าง ๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

7. กิจกรรมประจำวัน : การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การเลือกกิจกรรมที่นำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ คือ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาการคิด การส่งเสริมให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจ และการส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน

8. การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน : กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี สามารถนำมาจัดลงในตารางประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งครูและเด็กทราบว่า แต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร โดยมีหลักการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน ทั้งในและนอกห้องเรียน ในอัตราส่วนที่เหมาะสม เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง และมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและบุคลากรเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่สงบกับกิจกรรมเคลื่อนไหว

9. การประเมินพัฒนาการ : ประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

วิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานหรือชิ้นงานที่แสดงออกถึงการทำงานอย่างเต็มความสามารถในพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล (กรมวิชาการ, 2540)

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าหลักสูตรที่ผ่าน ๆ มา เปิดโอกาสให้ผู้ใ้สามารถนำไปปรับปรุงใช้ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำหลักสูตรไปใช้ คือ ครูประจำชั้นและผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดกิจกรรม ครูจึงต้องมีความรู้ความสามารถและทำความเข้าใจกับหลักสูตรและการสอน เป็นผู้ตัดสินใจและถ่ายทอดจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำความรู้ อำนวยความสะดวกทั้งในด้านงบประมาณ การให้การอบรม ฯลฯ ตลอดจนให้กำลังใจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร แต่เนื่องจากหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ยังใหม่มากสำหรับระดับก่อนประถมศึกษา การนำหลักสูตรสู่การเรียนการสอนนั้นย่อมต้องเกิดปัญหาอย่างแน่นอน เช่น การศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรนั้นอย่างแท้จริง การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ตลอดจนการนำแนวทางในหลักสูตรนั้นไปใช้ หนึ่งโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพียง 37 โรงเรียน สามารถบริหารงานได้รวดเร็ว การรับนโยบายต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนา ปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาหรือศึกษานิเทศก์สามารถให้การอบรมและให้คำแนะนำได้สะดวก รวดเร็วกว่า บางโรงเรียนเป็นแหล่งดูงานและเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ คุณาจารย์ที่ไปนิเทศการฝึกสอนของนักศึกษา สามารถให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนใหม่ ๆ ทำให้ครูประจำชั้นสามารถพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนภายในห้องเรียนของตนได้ทันสมัยและทันเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบข้อมูลในการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขให้แก่เด็กเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องตามหลักการและเหมาะสมกับระดับพัฒนาการในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ในด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ได้ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 มาแล้วอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 37 โรงเรียน

2. การศึกษาการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร รวม 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การจัดบริการเอกสารและคู่มือประกอบหลักสูตร การจัดบริการสื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม การจัดอาคารสถานที่และการใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น การนิเทศและติดตามผล การใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร รวม 5 ด้าน ได้แก่ การใช้เอกสารหลักสูตร การเตรียมการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การใช้สื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการเด็ก โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

ข้อตกลงเบื้องต้น

การเข้าไปสังเกตการจัดกิจกรรมของครูในห้องเรียน การเรียนการสอนคงดำเนินไปตามปกติ เพราะผู้สังเกตไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จึงไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 หมายถึง หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ที่กรมวิชาการได้จัดทำขึ้นในรูปของเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย อายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน แนวทางการจัดประสบการณ์ เนื้อหา กิจกรรมประจำวัน การจัดตารางกิจกรรมประจำวันและการประเมินพัฒนาการ เพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

การใช้หลักสูตร หมายถึง ลักษณะของการปฏิบัติในการนำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใช้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นได้ง่าย และบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการ การควบคุม ดูแลให้การใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของบุคลากรภายในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การจัดบริการเอกสารและคู่มือประกอบหลักสูตร การจัดบริการสื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์ประกอบ การจัดกิจกรรม การจัดอาคารสถานที่และการใช้แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

การดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย การใช้เอกสารหลักสูตร การเตรียมการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การใช้สื่อ เครื่องเล่นและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการเด็ก

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษา 3 ขวบ ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้ที่รักษาราชการแทน และผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ที่รับผิดชอบงานระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ครูประจำชั้น หมายถึง ครูผู้สอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษา 3 ชั้น ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษา และใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 มาแล้วอย่างน้อย 1 ปี จำนวนทั้งหมด 37 โรงเรียน ซึ่งจัดเป็น 5 กลุ่มโรงเรียน แต่ละกลุ่มมีจำนวนดังนี้ กลุ่มทวาราวดี 6 โรงเรียน กลุ่มมอโยธยา 8 โรงเรียน กลุ่มสุขโขทัย 8 โรงเรียน กลุ่มกรุงธน 8 โรงเรียน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ 7 โรงเรียน

1.2 จัดกลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาครบ 3 ระดับชั้น จากกลุ่มโรงเรียน 5 กลุ่มในข้อ 1.1 จะได้ กลุ่มทวาราวดี จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มมอโยธยา จำนวน 2 โรงเรียน สุขโขทัย จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มกรุงธน จำนวน 6 โรงเรียน และกลุ่มรัตนโกสินทร์ จำนวน 1 โรงเรียน รวม 13 โรงเรียนที่เหลือเป็นโรงเรียนที่เปิดสอน 2 ระดับชั้น จำนวน 24 โรงเรียน

1.3 ลุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากเลือกโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาครบ 3 ระดับชั้น ในข้อ 1.2 มากกลุ่มละ 1 โรงเรียน เพื่อนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ (try out) ได้โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์ในกลุ่มมอโยธยา โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณวชิรในกลุ่มสุขโขทัย และโรงเรียนวัดนาคปรกในกลุ่มกรุงธน รวม 3 โรงเรียน ยกเว้นโรงเรียนวัดโสมนัสในกลุ่มทวาราวดี และโรงเรียนวัดมหาบุศย์ (พิทักษ์ถาวรคุณ) ในกลุ่มรัตนโกสินทร์ ที่ไม่ได้นำมาสุ่มเนื่องจากมีเพียงกลุ่มละ 1 โรงเรียน ดังนั้น จำนวนโรงเรียนทั้งหมดที่เหลือในแต่ละกลุ่มโรงเรียน มีจำนวน 34 โรงเรียน และจำนวนโรงเรียนที่เปิดครบ 3 ระดับชั้น มีจำนวน 10 โรงเรียน และโรงเรียนที่เปิด 2 ระดับชั้น มีจำนวน 24 โรงเรียน

1.4 ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จำนวน 34 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 68 คน และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 203 คน รวม 271 คน เพื่อตอบแบบสอบถามและ

นำโรงเรียนที่เหลือในแต่ละกลุ่มโรงเรียนและเปิดครบ 3 ระดับชั้นในข้อ 1.3 จำนวน 10 โรงเรียน มาสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากโรงเรียนในกลุ่มสุโขทัยและกลุ่มกรุงธนที่มีมากกว่า 1 โรงเรียน ร้อยละ 50 ได้โรงเรียนในกลุ่มสุโขทัย 1 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มกรุงธน 3 โรงเรียน และสุ่มแบบเจาะจงเลือกโรงเรียนในกลุ่มอื่นที่มีเพียงกลุ่มละ 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด 7 โรงเรียน ได้ผู้บริหารโรงเรียน 7 คน เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์ และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาระดับชั้นละ 1 คน คือ ระดับชั้นก่อนประถมศึกษา 3 ขวบ จำนวน 7 คน ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 7 คน และระดับชั้นก่อนประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 7 คน รวม 21 คน เพื่อตอบแบบสัมภาษณ์และผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

2.1 แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร และแบบสอบถามครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มี 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร และแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร

2.3 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตแบบจดบันทึก (Anecdotal) มี 1 ชุด คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากร และให้ส่งคืนกลับมาทางไปรษณีย์ ส่วนแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และสังเกตด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}}$$

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยการสรุปรวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปของการบรรยาย ตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ตามลำดับความถี่

5. การนำเสนอข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์คำร้อยละและ นำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต นำเสนอในรูปของการบรรยายตามลำดับความถี่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจพัฒนา ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนในด้านการบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายใน
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง ประสิทธิภาพครูและจัดฝึกอบรมครูในการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540
3. เป็นข้อมูลสำหรับคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตร ก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ต่อไป